

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовано Комисију:

Комисију је именovalo Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници одржаној 18. септембра 2017. године.

2. Састав Комисије:

1. др Александра Вранеш, редовни професор, библиотекарство и библиографија, 27.10.2004. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. др Драгана Грујић, доцент, библиотекарство, 18.11.2014. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
3. др Стана Смиљковић, редовни професор, методика српског језика и књижевности, 22.09.2004. године, Учитељски факултет у Врању, Универзитет у Нишу

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Владимир, Бошко, Јерковић
2. Датум, место и држава рођења:
23.5.1979. г. Сомбор, Република Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:
2.11.2010. г, Нови Сад, Социолошки аспекти глобалних тенденција у савременом образовању
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
Социологија

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Голуб: илустровани лист за српску младеж са сликама 1879 - 1913. (библиографија листа Голуб)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Владимира Јерковића под називом *Голуб: илустровани лист за српску младеж са сликама 1879–1913. (библиографија листа Голуб)* припада области

библиотекарства и библиографије. Предмет научног истраживања је часопис *Голуб* који је излазио од 1879. до 1913. године, део је новије српске историје и незаобилазан је приликом сваког озбиљнијег сагледавања доприноса писане речи на развој и очување националне свести Срба. Мада је излазио у Сомбору, тада граду у Аустро-Угарској, био је радо читан и у Краљевини Србији што сведоче забележени подаци о томе да је Краљевска српска влада у Београду откупљивала по хиљаду, а појединих годишта и више, примерака овог листа намењеног за поклон ученицима на крају школске године.

Докторска дисертација обухвата 606 страница и подељена је у две целине – први део је студија (стр. 1–116) која садржи осврт на издавачку делатност која је претходила покретању часописа, културне и друштвено-историјске прилике тога доба, садржинску анализу часописа *Голуб*, као и уреднике, приређиваче, књижевнике и сараднике који су у раду овог часописа оставили траг; други део (стр. 117–606) чини библиографија од 8271 библиографске јединице.

Први део обухвата поглавља: Увод (1–4); Учитељска школа у Сомбору и Дружина *Венац* (5–8); Осврт на прилике у књижевности у Војводини у другој половини XIX века (9–12); Осврт на српску периодику за децу и младе која претходи првој години *Голубовог* излагања (13–27) које је подељено у мање логичке целине: Почети књижевне периодике за децу; Нови покушаји – *Путник*; Нови ђачки покушаји; *Пријатељ србске младежи*; На путу забаве и поуке и *Забавник*. Најобимније поглавље у првом делу докторске дисертације насловљено је *Голуб*, илустровани лист за српску младеж са сликама (1879–1913) (28–104) и садржи: О листу *Голуб* (28–40); Сарадња познатих књижевника у *Голубу* (41–50); Оригинална поетска остварења у *Голубу* (51–62); Ника Грујић Огњан (63–76); Преведене песме (77–79); Оригиналне приповетке (80–85); Преведене приповетке (86–89); Позоришне игре (90–93); Српска места (94–96); Поуке (97–98); Књижевни рад Косте Стојачића (99–100); Ученици као сарадници (101–104); Закључак (105–113); Литература (114–116). Потом следе Закључак који обухвата све резултате до којих се дошло током истраживања и Литература која садржи попис релевантних, библиографски педантно наведених публикација.

Други део докторске дисертације је исцрпна, аналитичка и анотирана библиографија часописа *Голуб* којој претходе напомене са детаљно објашњеном методологијом и принципима израде.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

У првим поглављима сабран је преглед културних и друштвено–историјских прилика које су претходиле покретању часописа, као и оне у којима је часопис излазио. На тај начин пружен је увид у књижевну периодику друге половине XIX и почетка XX века која је, између осталог, ширењем здравог патриотизма и родољубља и преношењем знања припремала младе генерације за оно што је уследило након завршетка Првог светског рата, а представљало је дуго ишчекивано ослобођење и уједињење сународника у једној матичној држави српског народа. Аутор је детаљно сагледао околности и дешавања тога доба и издвојио кључне моменте који су касније утицали на покретање и успех часописа *Голуб* – утицај Уједињене омладине српске и дружине *Венац* где је не само стасао први уредник листа *Голуб*, већ су ту поникли најистакнутији и најнапреднији српски учитељи. Многи од њих били су сарадници листова и часописа за децу и омладину у Војводини. Некадашњи чланови дружине Никола Брашован и Мита Нешковић покренули су наше прве социјалистички оријентисане часописе за педагошка питања (*Учитељ* и *Нова школа*). Упркос систематичном ометању издавачке продукције у Војводини, у XIX веку постојао је значајан број листова и часописа и за децу и омладину који нису имали континуитет у излажењу. Тада је сазрела свест о потреби посебне књижевности намењене деци уз стварање нарочите културне климе у којој је била могућа појава књижевних остварења за децу и младе.

У посебном одељку кандидат је дао преглед и садржинску анализу периодике намењене деци и младима која је излазила пре часописа *Голуб*. Први лист намењен деци и омладини под насловом *Пријатељ сербске младежи* појавио се 1840. године у Новом Саду, подржавајући рационалистичко-просветитељска схватања Доситеја Обрадовића штампан је предвуковским правописом и ћирилицом. Овај лист сведочи о постојању свести да младима треба понудити посебну књижевност, што потврђује и разноврсност објављених књижевних творевина. У време када је Текелијанум постао станица интелектуалних снага, седам година после *Пријатеља сербске младежи*, 1847. године, појавио се у Будиму алманах *Славјанка*, који је издавала српска омладина, намењен српском роду, нарочито младима.

Посебна пажња у овом делу посвећена је часописима ђака, попут листа за „ђачку забаву“ *Ђачки венац*, први пут је изашао 1861. године, уређивао га је ученик Илија Огњановић. У Новом Саду је 1862. године излази *Путник*, којег су уредници описали и окарактерисали као *лист за душевну забаву*. Иако у заглављу листа нема назнака коме је намењен, ипак је у позиву на претплату фебруара 1862. године јасно наведено да „већ одавно се осећа нужда једног периодичног дела у Српству, које би искључиво служило за изображење дечијег ума и срца и на подизање народног чувства и поноса“. На страницама је доносио радове познатих писаца – Јакова Игњатовића, Ђорђа Рајковића... У Земуну 1875. године почео је да излази српски дечји лист назван *Дечији пријатељ*, у Новом Саду поучан и забаван лист за српску децу под насловом *Радован*, у којем је песме објављивао и Јован Јовановић Змај, у Новом Саду 1877. У издању Мите Живковића појављује се *Забавник*... Посебно издвајајући најзначајнија остварења, уреднике, сараднике и књижевнике који су допринели не само опстанку већ и квалитету часописа, кандидат указује и на значај руком писаних листова за поједине разреде гимназије: *Пчела*, *Ружица* и *Пупољак* који је наследио *Шаљивца*...

Кандидат је изучавајући издавачку продукцију периодике с краја XIX века сагледао значај гласила за младе која заједно сведоче о свести и сазнању да српска омладина треба да има посебну књижевност и да треба подстицати стварање за младеж у листовима који ће доносити најновија остварења, а сами уредници полазили су од сазнања да је језик суштинско обележје народа, да је народност „бит народа,... моменат којим се један народ одваја од других и представља нешто за себе“.

Централно поглавље првог дела докторске дисертације насловљено је *Голуб*, илустровани лист за српску младеж са сликама. После затишја од једанаест година, након гашења *Пријатеља српске младежи*, покренут је часопис *Голуб* којег је скоро три деценије уређивао учитељ и управитељ Српске више девојачке школе – Јован Благојевић. Аутор указује на значај часописа, јер у години када је покренут Срби нису имали други дечји лист. Излазећи једанпут месечно, а од 1892. два пута, *Голуб* је трајао чак 35 година, доносио је књижевне прилоге и занимљивости из разних области, кратке прегледе нових бројева појединих српских листова и часописа, приказе нових књига, а неговао је и поуку, као и родољубиво осећање. Анализирајући прилоге, аутор издваја наше познате писце и сараднике у *Голубу*: „Уколико овај лист и није изнедрио великане књижевног стваралаштва намењеног искључиво деци,

Голубу неоспорно свакако припада заслуга што је омогућио објављивање првих радова Јовану Дучићу, Алекси Шантићу, Светозару Торовићу, Бори Станковићу, Милошу Црњанском, Браниславу Нушићу, Вељку Милићевићу итд.“ Уз истакнуте књижевнике нашли су се и радови ученика, посебно касније издвојених у рубрици *Српска места*. Иако радови у *Голубу* нису хонорарисани, ученици су радо објављивали радове јер им је било веома стало да им уредник објави рад. Рубрика *Голубов писмоноша* открива да је уредник пажљиво пратио напредовање неког ученика и објављивао његове боље радове. Посбна пажња посвећена је уредничком раду Јована Благојевића и његовом наследнику Кости Стојачићу, као и сараднику *Голуба*, приповедачу и песнику Нику Грујићу.

Другу целину докторске дисертације чини исцрпна, аналитичка библиографија часописа *Голуб* која броји 8271 библиографску јединицу. По садржини грађе реч је о општој библиографији, према облику је самостална, а по врсти извора примарна, израђена *de visu*, увидом у сваки текст. У изради су коришћени библиографски метод и метод класификације који пружају јасан и систематичан увид у садржину часописа. Библиографске јединице урађене језиком и писмом публикације разврстане су азбучно, према презимену аутора, а у оквиру њих хронолошки. Како постоји значајан број анонима (5187 – 8271) они представљају посебан део. Посебну вредност библиографије представљају анотације које прате библиографску јединицу. Студија, као и сама библиографија је савесно урађена, а кандидат је, поштујући принципе научне објективности, показао да поседује све способности доброг библиографа – истраживачку акрибичност, тачност, поузданост, прегледност, потпуност и доследност у описивању и примени међународног стандарда за библиографски опис саставних делова ISBD (CP).

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Јерковић, В. (2013): „Филозофија образовања у матрици вредности, временске дијалектике, језичког дискурса и потребе за културом“. Научно стручна конференција *Језик, књижевност, вредности*, Ниш: Филозофски факултет..
2. Јерковић, В. (2015): „Преводилаштво као део националне стратегије системског и темељног приступа превођењу најзначајнијих светских књижевних, уметничких и научних остварења“. Међународна научна конференција *Културе у преводу*. Београд: Филолошки факултет

3. Јерковић, В. (2017): „Наше новине: политички, господарски и друштвени лист 1943-1944.“ *Библиоинфо*: 55 година од покретања наставе библиотекарства на високошколском нивоу. Београд: Филолошки факултет.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Тема докторске дисертације Владимира Јерковића *Голуб*: илустровани лист за српску младеж са сликама 1879–1913. (библиографија листа *Голуб*) наметнула је потребу да се истраживање конципира као интердисциплинарно. Приликом израде докторске дисертације остварени су постављени циљеви истраживања. Иако је изучавање и описивање периодике истраживачки приметно и захтевно, резултати су драгоцени, информативни и инспиративни. Још је Георгије Магарашевић истицао значај периодике као носиоца културног напретка, што је и библиографијом овог часописа потврђено. Захваљујући обимним истраживањима Владимира Јерковића, чији су резултати саопштени у овој дисертацији, можемо да пратимо почетке издаваштва периодике за младе у Србији, као и садржину једног од најстаријих часописа из те области.

Израда исцрпне библиографије је класификацијом уз пратеће анотације на прикладан начин систематизовала је истраживачки корпус. Анализа часописа пружа подробен приказ развоја и резултата рада у овој области. Азбучна класификација омогућила је прегледни увид у ауторе који су објављивали, као и у теме које су у часопису биле заступљене.

Истраживањем је закључено да су идеје изражене у часопису *Голуб* крајем XIX и почетком XX века имале значајан удео у друштвено-политичком и културном животу и развијању патриотизма и родољубља код српских омладинаца. Резултати истраживања представљају значајан допринос изучавању издавачког наслеђа с краја XIX и почетка XX века, вредан су прилог културној историји српског народа, као и српској ретроспективној библиографији, путоказ су за даљи развој библиографске делатности, али и полазиште за даља истраживања из исте области.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Комисија сматра да је кандидат Владимир Јерковић у својој дисертацији *Голуб*: илустровани лист за српску младеж са сликама 1879–1913. (библиографија листа *Голуб*) успешно обрадио тему поштујући принципе научне објективности. Комисија

сматра да рад представља оригинално и самостално научно дело. Кандидат је резултате свог истраживања протумачио на релевантан начин и приказао их прегледно и систематично.

IX ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже: Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати извештај о дисертацији *Голуб*: илустровани лист за српску младеж са сликама 1879–1913. (библиографија листа *Голуб*) и упути га Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Београду, како би кандидат био позван на усмену одбрану рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. др Александра Вранеш, редовни професор

2. др Драгана Грујић, доцент

3. др Стана Смиљковић, редовни професор